

Κώστας Χ. Χρυσόγονος
Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Τμήματος Νομικής Α.Π.Θ.
Θεσσαλονίκη, 11.7.2011

Προς
τη Σύνοδο Πρυτάνεων των Α.Ε.Ι.

Σε απάντηση της από 5.7.2011 επιστολής που μου απηύθυνε εκ μέρους του Προεδρείου της Συνόδου ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και ενόψει του κατεπείγοντος χαρακτήρα του θέματος, σας ενημερώνω ότι η γνώμη μου για το προσχέδιο νόμου είναι συνοπτικά η εξής:

I. Τα συνταγματικά δεδομένα

Η παρ. 1 του άρθρου 16 του Συντάγματος προβλέπει ότι: *«Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες· η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα».*

Εξάλλου, η παρ. 5 του ίδιου άρθρου του Συντάγματος ορίζει ότι: *«Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους, έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους. Συγχώνευση ή κατάτμηση ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να γίνει και κατά παρέκκλιση από κάθε αντίθετη διάταξη, όπως νόμος ορίζει»* (για την ερμηνεία των διατάξεων αυτών βλ. αναλυτικά, σε ανύποπτο χρόνο, Κ. Χρυσόγονου, Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα 3^η εκδ. 2006, σελ. 326 επ.)

Πέρα από τον χαρακτήρα των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ως νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου το εδ. α' της παρ. 5 του άρθρου 16 του Συντάγματος εγγυάται και την πλήρη αυτοδιοίκησή τους. Η αυτοδιοίκηση αποτελεί άλλωστε και την ειδοποιό διαφορά του κατά την έννοια του άρθρου 16 του Συντάγματος ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος από άλλα, ισότιμα μεν προς τα

λοιπά, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του κράτους, όπου όμως δεν εφαρμόζεται η αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας, όπως είναι οι παραγωγικές σχολές των ενόπλων δυνάμεων (ΣτΕ 3894/1996).

Η αυτοδιοίκηση είναι έννοια διακεκριμένη από εκείνη της αυτονομίας: αντίθετα π.χ. προς τη Βουλή, η οποία μόνη της και χωρίς καμία παρέμβαση άλλου κρατικού οργάνου ορίζει τον τρόπο λειτουργίας της με τον Κανονισμό, τα ΑΕΙ δεν μπορούν καταρχήν να θέσουν κανόνες δικαίου για τον εαυτό τους, εκτός βέβαια αν υπάρξει σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση στο πλαίσιο του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. β' Συντάγματος (ΣτΕ 32/1990). Η αυτοδιοίκηση σημαίνει ότι αυτά διαχειρίζονται με αυτοτέλεια και με δικά του, το καθένα, όργανα τις υποθέσεις τους, μέσα στο πλαίσιο των γενικών και αφηρημένων ρυθμίσεων που θεσπίζονται με τυπικό νόμο ή κανονιστική πράξη (Α. Μάνεση, Η συνταγματική προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας, Συνταγματική Θεωρία και Πράξη, 1980, σελ. 697-8).

Η πλήρης αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ έχει διφυή υπόσταση (Π. Μαντζούφα, Ακαδημαϊκή ελευθερία 1997, σελ. 147 επ.): αφενός πρόκειται για ατομικό δικαίωμα, αφού αποτελεί τη φυσική προέκταση της κατά την παρ. 1 του άρθρου 16 του Συντάγματος ακαδημαϊκής ελευθερίας. Είναι πρόδηλο ότι η τελευταία θα διέτρεχε αυξημένους κινδύνους, αν τα πανεπιστήμια εντάσσονταν άμεσα στον κρατικό μηχανισμό, όπως συμβαίνει με τα δημοτικά σχολεία ή τα γυμνάσια και λύκεια. Αφετέρου όμως πρόκειται και για θεσμική εγγύηση, αφού το αυτοδιοικούμενο πανεπιστήμιο καθιερώνεται ως θεσμός κυρίως για να εξυπηρετηθεί ο σκοπός της ανάπτυξης και προαγωγής της επιστήμης και της εξύψωσης της παιδείας, που αποτελεί «υποχρέωση» και μάλιστα «βασική αποστολή» του κράτους. Εξάλλου, σε αντίθεση με την ακαδημαϊκή ελευθερία, η οποία μπορεί να ασκηθεί ατομικά από τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, η άσκηση της πλήρους αυτοδιοίκησης προϋποθέτει τη συλλογική, εξ αδιαιρέτου συμμετοχή των μελών αυτών (Ε. Βενιζέλου, Ο «νόμος πλαίσιο» για τα ΑΕΙ, Δίκαιο και Πολιτική 2, σελ. 179).

Στην έννοια της πλήρους αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ ανήκουν ιδίως:

α) το δικαίωμά τους να επιλέγουν με τα δικά τους όργανα το διδακτικό προσωπικό τους, μέσα στο πλαίσιο των γενικών κανόνων του νόμου (ΣτΕ 2817/1990), όπως επίσης και το τυχόν αποκλειστικά ερευνητικό προσωπικό.

β) το δικαίωμά τους να επιλέγουν τα όργανα διοίκησής τους π.χ. εκλογή πρυτάνεων, κοσμητόρων, προέδρων τμημάτων κ.λπ. (Π. Δαγτόγλου, Ατομικά δικαιώματα Α', 1991, σελ. 687).

γ) η οικονομική αυτοτέλεια, δηλαδή η ικανότητα της διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας τους με δικά τους όργανα (ΣτΕ 2298/1979). Ρητά άλλωστε το άρθρο 16 παρ. 5 εδ. β' του Συντάγματος καθιερώνει δικαίωμα των ΑΕΙ να ενισχύονται οικονομικά από το κράτος. Πρόκειται εδώ για πρόσθετη θεσμική εγγύηση που περιβάλλει την πλήρη αυτοδιοίκηση (Ε. Βενιζέλου, Ο «νόμος πλαίσιο» για τα ΑΕΙ, Δίκαιο και Πολιτική 2, σελ. 180) και δημιουργεί αξίωση καθενός ΑΕΙ κατά του κράτους για κάλυψη τουλάχιστον των στοιχειωδών λειτουργικών αναγκών του σε όσο βαθμό δεν επαρκούς προς τούτο οι ίδιοι πόροι του.

δ) η κατάρτιση των προγραμμάτων σπουδών από τα πανεπιστημιακά όργανα (Α. Μάνεση, Η συνταγματική προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας, Συνταγματική Θεωρία και Πράξη, 1980, σελ. 698).

Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα, στο προσχέδιο νόμου εντοπίζεται σωρεία διατάξεων με προβλήματα αντισυνταγματικότητας, όπως εκτίθενται κατωτέρω.

II. Ζητήματα αντισυνταγματικότητας διατάξεων του προσχεδίου

1. Ως προς την αυτοδιοίκηση:

Το άρθρο 16 παρ. 5 και 6 του Συντάγματος κάνει λόγο για ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Κατά μία άποψη ο χαρακτηρισμός αυτός αποκλείει την πρόσδοση στα πανεπιστήμια στα πανεπιστήμια από τον κοινό νομοθέτη μικτής μορφής, με την εισαγωγή σωματειακών στοιχείων στην οργάνωσή τους (Π. Δαγτόγλου, Ατομικά δικαιώματα Α', 1991, σελ. 682 επ.). Έτσι, κατά την άποψη αυτή η συμμετοχή ιδίως των φοιτητών στη λήψη των αποφάσεων των ΑΕΙ αποκλείεται, διότι αυτοί είναι «*μεταβατικοί χρήστες των υπηρεσιών των ΑΕΙ*» και δεν έχουν παρά το δικαίωμα ν' ακούγονται ή ακόμα (!) και να ψηφίσουν σε καθαρώς διοικητικά ζητήματα που αφορούν τη φοιτητική τους ζωή όπως ενδιαίτηση κ.λπ. (βλ. τη γνώμη της μειοψηφίας στη 10^η σκέψη της ΣτΕ 2805/1984, Ολ.).

Συναφώς υποστηρίχθηκε ότι στους καθηγητές των ΑΕΙ ανατίθεται, κατά κύριο λόγο, η πραγματοποίηση της αποστολής των ιδρυμάτων αυτών και επομένως είναι επιτακτική για τον κοινό νομοθέτη η διατήρηση της οργανικής αυτοτέλειας και λειτουργικής ιδιαιτερότητας των καθηγητών σε σχέση με το λοιπό διδακτικό προσωπικό. Απαγορεύεται άρα, κατά την ίδια συλλογιστική, η συγχώνευσή τους με το λοιπό διδακτικό προσωπικό σε ένα ενιαίο σώμα ή κλάδο με ενιαίες οργανικές

θέσεις (βλ. την παραπεμπτική στην Ολομέλεια απόφαση του Γ΄ Τμήματος ΣτΕ 399/1984).

Οι απόψεις αυτές, εκτός του ότι παραγνωρίζουν τη συμμετοχή των άλλων παραγόντων της πανεπιστημιακής κοινότητας, πέρα από τους καθηγητές, στο ερευνητικό και διδακτικό έργο και τελικά παραπέμπουν στην παρωχημένη θεωρητική κατασκευή της ειδικής σχέσης εξουσίασης, δεν βρίσκουν πάντως έρεισμα στο ισχύον Σύνταγμα. Η κατ' άρθρο 16 παρ. 5 εδ. α' του Συντάγματος «πλήρης» αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ δεν μπορεί να περιορίζεται στους πάλαι ποτέ (υπό το καθεστώς του Ν. 5343/1932) «τακτικούς» καθηγητές. Η αυτοδιοίκηση είναι πλήρης όταν συμμετέχουν σε αυτή όλοι όσοι απαρτίζουν τα ΑΕΙ, διδάσκοντες, διδασκόμενοι και λοιπό (διοικητικό κ.λπ.) προσωπικό και, στο μέτρο αυτό, ο χαρακτήρας των τελευταίων είναι μικτός, ιδρυματικός αλλά και σωματειακός (Α. Μάνεση, Η συνταγματική προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας, Συνταγματική Θεωρία και Πράξη, 1980, σελ. 698-9). Εξάλλου, το επίθετο «πλήρης» (αυτοδιοίκηση) προστέθηκε ακριβώς ως υποκατάστατο της ρητής θέσπισης της συμμετοχής των φοιτητών στη διοίκηση των ΑΕΙ (Α. Τάχου, Ελληνικό διοικητικό δίκαιο, 2003, σελ. 336-7). Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η παραπάνω ερμηνεία του όρου «πλήρης αυτοδιοίκηση» εναρμονίζεται προς τη δημοκρατική αρχή εφόσον η εισαγωγή σωματειακών στοιχείων στην οργάνωσή τους συντελεί στον εκδημοκρατισμό των ΑΕΙ, τα οποία έως το 1982 διοικούσαν από ελάχιστους τακτικούς καθηγητές.

Η νομολογία δέχεται σχετικά ότι στην πλήρη αυτοδιοίκηση βρίσκεται έρεισμα το σύγχρονο σχήμα του πανεπιστημίου των ομάδων, το οποίο εισήγαγε ο Ν. 1268/1982 και έχει ως λειτουργική προϋπόθεση την ισότιμη συμμετοχή στα συλλογικά όργανα των εκπροσώπων κάθε ομάδας δηλαδή κύριο διδακτικό προσωπικό, λοιπό διδακτικό προσωπικό και φοιτητές (ΣτΕ 2923/1987 Ολ.). Επιβάλλεται όμως από τις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της σταδιοδρομίας καθενός κατά το λόγο της προσωπικής του αξίας, να είναι ποιοτικά και λειτουργικά ομοιογενής κάθε ομάδα, να συγκροτείται δηλαδή από πρόσωπα που παρουσιάζουν ομοιογένεια από άποψη τυπικών και ουσιαστικών προσόντων, καθηκόντων και ευθύνης στη λειτουργία του πανεπιστημίου. Κρίθηκε συνεπώς αντισυνταγματική η ισότιμη με τα μέλη των τριών ανώτερων βαθμίδων (καθηγητές, αναπληρωτές καθηγητές και επίκουροι καθηγητές) συμμετοχή των λεκτόρων στον ενιαίο φορέα του διδακτικού-ερευνητικού προσωπικού (Δ.Ε.Π.), λόγω των μειωμένων προσόντων που απαιτούσε γι' αυτούς το άρθρο 14 παρ. 2 του ν. 1268/1982 (ΑΕΔ 30/1985). Μετά

όμως από την αναβάθμιση των προσόντων των λεκτόρων με το άρθρο 79 του ν. 1566/1985 κρίθηκε ότι επιτρέπεται πλέον η ισότιμη συμμετοχή τους στο Δ.Ε.Π (ΣτΕ 1854/1990 Ολ.).

Εν προκειμένω, στο άρθρο 8 παρ. 1 του προσχεδίου νόμου για τα ΑΕΙ προβλέπεται η συγκρότηση οργάνου με ονομασία «Συμβούλιο του Ιδρύματος». Το Συμβούλιο αυτό αποτελείται κατά περίπτωση είτε από δεκαπέντε, είτε από εννέα μέλη. Εξ αυτών τα οκτώ ή πέντε αντίστοιχα είναι μέλη του ιδρύματος, εκ των οποίων επτά ή τέσσερα είναι μέλη είναι καθηγητές πρώτης βαθμίδας (πλήρους και αποκλειστικής ή μόνον πλήρους απασχόλησης), ενώ το ένα είναι εκπρόσωπος των φοιτητών του ιδρύματος. Στο Συμβούλιο εξάλλου συγκροτείται και από άλλα επτά ή τέσσερα μέλη, τα οποία όμως είναι εξωτερικά, δηλαδή δεν σχετίζονται με το εκάστοτε ίδρυμα του οποίου όργανο αποτελεί το Συμβούλιο.

Τα μέλη-καθηγητές εκλέγονται από το σύνολο των καθηγητών του οικείου ιδρύματος. Στην εκλογή έχουν δικαίωμα ψήφου όλοι οι καθηγητές, προφανώς δηλαδή και οι αναπληρωτές και οι επίκουροι, καθώς και οι λέκτορες για όσο χρόνο παραμένουν στο ίδρυμα (άρθρο 8 παρ. 5α). Εξάλλου, το προσχέδιο νόμου στο άρθρο 8 παρ. 3 νόμος αναφέρει ότι στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου συμμετέχει, ως μέλος χωρίς δικαίωμα ψήφου, ένας εκπρόσωπος του λοιπού προσωπικού του ιδρύματος, δίχως όμως να προκύπτει από πουθενά τι περιλαμβάνει η έννοια αυτή.

Ήδη από τις διατάξεις αυτές προκύπτουν τα ακόλουθα προβλήματα: καταρχάς, η δημοκρατική εκπροσώπηση έχει κατ' ανάγκη δύο όψεις, το εκλέγειν και το εκλέγεσθαι. Στα πλαίσια της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, το μεν εκλέγειν σημαίνει ότι παρέχεται σε ορισμένη κατηγορία το δικαίωμα του εκπροσωπείσθαι μέσω της ψήφου, ενώ το εκλέγεσθαι σημαίνει ότι εκείνος που αναλαμβάνει την εκπροσώπηση των ψηφισάντων ανήκει σε κύκλο προσώπων που πράγματι μπορούν να εκπροσωπήσουν τις απόψεις τους.

Ως εκ τούτου, οι ανωτέρω διατάξεις, επιτρέπουν μεν στους αναπληρωτές και επίκουρους καθηγητές να ψηφίσουν για την εκλογή των μελών του Συμβουλίου του Ιδρύματος, εν τούτοις δεν προβλέπεται η δυνατότητα εκλογής τους, καθώς μόνο καθηγητές πλήρους ή πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης μπορούν μόνον να εκλέγονται. Τίθεται έτσι ένας αδικαιολόγητος περιορισμός στην εκπροσώπηση των κατηγοριών αυτών. Σημειωτέον ότι στο άρθρο 2 του Ν. 2083/1992 προβλεπόταν ότι στη Σύγκλητο συμμετέχουν και εκπρόσωποι των αναπληρωτών καθηγητών, επίκουρων καθηγητών και λεκτόρων, οι οποίοι μάλιστα ορίζονται από τη γενική

συνέλευση των τμημάτων, στη βάση ακριβώς της ιδιότητάς τους που αντιστοιχεί στην κατηγορία που εκπροσωπούν.

Ο περιορισμός αυτός έρχεται κατά την άποψή μου σε σύγκρουση με την έννοια της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ. όπως έχει αναπτυχθεί ανωτέρω. Πράγματι, οι μόνοι που έχουν το δικαίωμα του εκλέγεσθαι είναι οι καθηγητές «πρώτης βαθμίδας», όπως τους χαρακτηρίζει το προσχέδιο, δηλαδή εκείνοι που απασχολούνται πλήρως και αποκλειστικά ή μόνον πλήρως, όχι όμως και εκείνοι που απασχολούνται μερικώς. Παρότι η διάκριση σε βάρος της τελευταίας κατηγορίας είναι κατανοητή (βλ. σχετικά και την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 2 παρ. 11 του Ν. 2530/1997), εντούτοις η προνομιακή μεταχείριση των δύο κατηγοριών καθηγητών, έναντι των λοιπών βαθμίδων, η οποία προδήλως παραπέμπει στο παλιό νομοθετικό καθεστώς (Ν. 5343/1932) των τακτικών καθηγητών και των εδρών, όπως αναφέρθηκε ήδη, θίγει καίρια την αρχή της εκπροσώπησης που απορρέει από την αρχή της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ.

Εξάλλου, η πρόβλεψη μέλους χωρίς ψήφο, το οποίο μάλιστα αποτελεί και τον εκλεγμένο εκπρόσωπο του λοιπού προσωπικού του ιδρύματος αποτελεί ένα νομικό παράδοξο, διότι εφόσον δεν έχει δικαίωμα ψήφου δεν έχει νόημα να αποτελεί μέλος του συλλογικού οργάνου. Επομένως η παρουσία του στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου αποτελεί απλώς παράσταση, αντίστοιχη με εκείνη που προβλέπει το ισχύον άρθρο 2 παρ. 2 α του Ν. 2083/1992 για τον Προϊστάμενο της Γραμματείας του ΑΕΙ.

Συναφώς, η πρόβλεψη περί συμμετοχής μόνο ενός εκπροσώπου των φοιτητών και ενός εκπροσώπου του λοιπού προσωπικού δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής εκπροσώπηση των κατηγοριών αυτών οι οποίες μολονότι είναι οι πολυπληθέστερες, εν προκειμένω υποεκπροσωπούνται. Τούτο παραβιάζει τη συνταγματική επιταγή της «πλήρους» αυτοδιοίκησης, επειδή, όπως προκύπτει και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες της παραγράφου 5 του άρθρου 16 του Συντάγματος, το νόημα της τελευταίας είναι η ουσιαστική συμμετοχή στη διοίκηση όλων των ομάδων που συγκροτούν την πανεπιστημιακή κοινότητα.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 7 του προσχεδίου νόμου, τα λοιπά εξωτερικά μέλη εκλέγονται από τα εσωτερικά με ψηφοφορία. Τίθεται κώλυμα εκλογής στις θέσεις αυτές για όλους τους εν ενεργεία ή συνταξιούχους καθηγητές του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ της ημεδαπής, καθώς και για όσους είχαν οικονομική σχέση με το ίδρυμα την τελευταία πενταετία. Επομένως, δεν έχουν κώλυμα εκλογιμότητας μόνον

πρόσωπα που δεν είναι μέλη ΔΕΠ ή πρόσωπα που είναι μέλη ΔΕΠ (δίχως διάκριση σε βαθμίδα) των πανεπιστημίων του εξωτερικού.

Η διάταξη αυτή κατά την άποψή μου παραβιάζει σωρεία συνταγματικών διατάξεων. Αρχικά, παραβιάζει την αρχή της ισότητας με δύο τρόπους. Πρώτον, διότι εισάγει δυσμενή διάκριση σε βάρος των εν ενεργεία ή συνταξιούχων καθηγητών πανεπιστημίου σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο που διαθέτει άλλη επαγγελματική ιδιότητα. Δεύτερον διότι εισάγει διάκριση μεταξύ των Ελλήνων που είναι μέλη ΔΕΠ σε ελληνικό ΑΕΙ, έναντι των Ελλήνων που είναι μέλη σε ΑΕΙ του εξωτερικού.

Επιπλέον, παραβιάζει το άρθρο 2 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 5 παρ. 1 διότι προεξοφλεί ως μη ικανή ή ευεπίφορη στη διαφθορά μία ομάδα του πληθυσμού, δίχως να υπάρχει αποδεδειγμένα λόγος για αυτό και κατά τρόπο αναντίστοιχο προς το γεγονός ότι ήδη τα μισά μέλη του Συμβουλίου αποτελούν ακριβώς καθηγητές του οικείου ΑΕΙ, που κρίθηκαν κατάλληλοι για τη θέση αυτή.

Περαιτέρω, παραβιάζει κατάφωρα το άρθρο 16 παρ. 5 και την προβλεπόμενη σε αυτό αυτοδιοίκηση, διότι επιβάλλει τη συμμετοχή στη διοίκηση προσώπων τα οποία δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με το ίδρυμα, η δε επιλογή τους, ως προς τον αριθμό ή τις ιδιότητες, δεν ανατίθεται, ως όφειλε στο ίδρυμα κατά διακριτική ευχέρεια, αλλά του επιβάλλεται κατά τρόπο δεσμευτικό. Είναι πρόδηλο ότι η αναγκαστική επιβολή προσώπων άσχετων προς το ίδρυμα δεν συνάδει με την αρχή της αυτοδιοίκησης. Σύμφωνα με την τελευταία, η επιλογή των προσώπων πρέπει να εξαντλείται στα πλαίσια του ιδρύματος, ώστε να υπάρχει ένας λογικός δεσμός βάσει ιδιότητας μεταξύ του εκπροσώπου και του εκπροσωπούμενου. Σε αντίθετη περίπτωση ο «εκλεγμένος» αλλά στην πραγματικότητα διορισμένος εκπρόσωπος πρεσβεύει απλώς τις δικές του απόψεις, δίχως να έχει προηγηθεί δημοκρατική επιλογή και συνεπώς μόνον για ετεροδιοίκηση μπορεί να γίνεται λόγος.

Περαιτέρω, ανακύπτουν και ζητήματα αντιστοίχισης δημοκρατικής νομιμοποίησης και αρμοδιοτήτων. Ειδικότερα, στο Συμβούλιο όπως προβλέπεται στο προσχέδιο νόμου, υπάρχουν δύο κατηγορίες μελών: οι άμεσα εκλεγμένοι και οι έμμεσα εκλεγμένοι, οι οποίοι μάλιστα εκλέγονται από τους άμεσα εκλεγμένους. Δεδομένου όμως ότι οι πρώτοι συγκεντρώνουν στο πρόσωπό τους ευρεία δημοκρατική νομιμοποίηση, ενώ οι δεύτεροι περιορισμένοι και έμμεση, είναι παράδοξη η πρόβλεψη ότι όλοι έχουν ισοδύναμη ψήφο και με βάση αυτήν συμμετέχουν στην κοινή λήψη αποφάσεων για όλα τα ανατιθέμενα στο Συμβούλιο ζητήματα. Δεδομένου δε ότι η ισότητα σε ζητήματα ψηφοφορίας είναι αριθμητική, η

απονομή τέτοιων εξουσιών στα εμμέσως εκλεγόμενα εξωτερικά μέλη έρχεται σε σύγκρουση με το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος.

Συναφώς, εγείρεται ζήτημα παραβίασης της αρχής της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, εξαιτίας της διάταξης του άρθρου 8 παρ. 9 περίπτ. ι' σύμφωνα με την οποία, το ανωτέρω Συμβούλιο, εκλέγει τον Πρύτανη του Ιδρύματος και τους Κοσμήτορες των Σχολών. Ως γνωστόν, με το ισχύον νομοθετικό καθεστώς οι Πρυτάνεις εκλέγονται από ειδικό σώμα εκλεκτόρων ευρύτατης σύνθεσης, στο οποίο εκπροσωπούνται όλες οι κατηγορίες προσώπων που σχετίζονται επιστημονικά με το ίδρυμα (άρθρο 9 παρ. Β1 Ν 2916/2001). Συναφώς, οι Κοσμήτορες των Σχολών εκλέγονται από ειδικό σώμα εκλεκτόρων το οποίο απαρτίζεται από το σύνολο των εκλεκτορικών σωμάτων για την εκλογή των Προέδρων των Τμημάτων που ανήκουν στη Σχολή. (άρθρο 10 παρ. 4 του Ν. 1268/1982). Με τον τρόπο αυτό καλύπτεται το αίτημα δημοκρατικής και πραγματικής εκπροσώπησης όλων στα πλαίσια της αυτοδιοίκησης του ιδρύματος.

Εντούτοις με το προσχέδιο νόμου ορίζεται ότι τόσο τον Πρύτανη όσο και τους Κοσμήτορες των Σχολών τα εκλέγει το Συμβούλιο του Ιδρύματος. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, εγείρονται μείζονα ζητήματα δημοκρατικής νομιμοποίησης του εν λόγω οργάνου, ώστε να θεωρηθεί πως έχει την εξουσία να προσδιορίζει κατά την αυθαίρετη κρίση του, ποιος θα καταλαμβάνει τις θέσεις αυτές, και μάλιστα δίχως να τηρείται οποιαδήποτε διαδικασία εκπροσώπησης των μελών της κάθε Σχολής, ή του ιδρύματος συνολικά. Άλλωστε με τον τρόπο αυτό καταργείται η αυτοδιοίκηση στο επίπεδο της Σχολής, αφού ο κοσμήτορας θα διορίζεται από το συμβούλιο διοίκησης. Η επιλογή αυτή καταλύει την δημοκρατική διαδικασία που απορρέει από την αρχή της αυτοδιοίκησης και παραπέμπει σε ιεραρχικού τύπου συστήματα, όπως εκείνα που εφαρμόζονται στις ένοπλες δυνάμεις.

Εξάλλου η έλλειψη δημοκρατικής εκπροσώπησης των διαφόρων κατηγοριών προσώπων που σχετίζονται με το ίδρυμα δεν αναπληρώνεται με τις ρυθμίσεις που εισάγει το προσχέδιο νόμου στο άρθρο 8 παρ. 19 και 20 περί της Συγκλήτου, εφόσον η τελευταία εξοπλίζεται απλώς με αρμοδιότητες διατύπωσης γνώμης και ως επί το πλείστον μη δεσμευτικής. Δεν φέρει δηλαδή καμία αποφασιστική αρμοδιότητα, σε αντίθεση με τα όσα ισχύουν σήμερα (άρθρο 2 παρ. 2 β. Ι., V, VI και VIII του Ν. 2083/1992).

2. Ως προς τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου του Ιδρύματος:

Στο άρθρο 5 παρ. 1 του προσχεδίου νόμου προβλέπεται ότι με απόφαση του Συμβουλίου του Ιδρύματος καταρτίζεται ο Οργανισμός του, ο οποίος στη συνέχεια εγκρίνεται με προεδρικό διάταγμα. Μεταξύ των θεμάτων που θα καθορίζονται αναφέρονται, *«η οργάνωση της ακαδημαϊκής, διοικητικής και οικονομικής λειτουργίας του ιδρύματος»*, *«οι κανόνες λειτουργίας του ιδρύματος, της Συγκλήτου, της Κοσμητείας, της Γενικής Συνέλευσης της σχολής και του τμήματος, καθώς και των λοιπών συλλογικών οργάνων και επιτροπών του ιδρύματος»*, καθώς και πλήθος άλλων θεμάτων ευρύτατου περιεχομένου.

Μία τέτοια όμως γενικού περιεχομένου εξουσιοδότηση, η οποία μάλιστα καθιστά παντοδύναμο ένα όργανο με ελλιπή νομιμοποίηση, έρχεται σε σύγκρουση με την πρόβλεψη του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. β', η οποία *«εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό»*.

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, όπως ερμηνεύεται κατά την παγία νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως ειδικότερα θέματα νοούνται εκείνα, τα οποία αποτελούν, κατά το περιεχόμενό τους και σε σχέση προς την ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νόμο, μερικότερη περίπτωση ορισμένου θέματος που αποτελεί το αντικείμενο της εν λόγω νομοθετικής ρύθμισης. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει στην εξουσιοδοτική ή σε άλλη σχετική διάταξη να διαγράφονται όροι, έστω και σε γενικές γραμμές, ώστε να είναι νοητή η εξειδίκευσή τους από την κατ' εξουσιοδότηση εκδοθησομένη κανονιστική πράξη της διοίκησης. (ΣτΕ 3220/2010 Ολομ.)

Εν προκειμένω το περιθώριο που καταλείπεται στο Συμβούλιο είναι ευρύτατο και φθάνει μέχρι το σημείο να επιτρέπει στο ίδιο να ρυθμίζει τις αρμοδιότητες του. Με το περιεχόμενο αυτό όμως η εν λόγω διάταξη είναι πρόδηλα αντίθετη στο άρθρο 43 του Συντάγματος.

3. Ως προς την διάρθρωση και την οργάνωση των Σχολών:

Με το προσχέδιο νόμου προβλέπονται αλλαγές στην μέχρι τώρα οργάνωση των Σχολών. Η κάθε Σχολή δεν διακρίνεται σε Τμήματα, αλλά σε Προγράμματα Σπουδών με όργανά τους τον διευθυντή του προγράμματος σπουδών και τη

συνέλευση (άρθρο 10). Καταργείται επομένως το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος (άρθρο 8 παρ. 3 του Ν. 1268/1982), ενώ ο Πρόεδρος του Τμήματος και η Γενική Συνέλευση του Τμήματος αλλάζουν τόσο ως προς την ονομασία όσο και ως προς τις αρμοδιότητες.

Συνακόλουθα, δεν προβλέπεται η ύπαρξη Τομέων και αντίστοιχων οργάνων εντός του κάθε Τμήματος. Γίνεται απλώς μία νύξη στο άρθρο 7 παρ. 2 για «ομάδα διδασκόντων» οι οποίοι αποτελούν «τη βασική εκπαιδευτική ομάδα», δίχως περαιτέρω διευκρινίσεις για το αν ή πώς συγκροτούνται σε όργανο. Η έννοια αυτή εμφανίζεται και στο άρθρο 11 παρ. 10 του προσχεδίου νόμου, όπου όμως και πάλι δεν υπάρχει ρύθμιση περί συγκρότησης των προσώπων αυτών σε όργανο. Ενδεχομένως να παρέχεται σχετική αρμοδιότητα συγκρότησης αυτών σε όργανο βάσει του άρθρου 13 του προσχεδίου νόμου, το οποίο προβλέπει με χαρακτηριστική ασάφεια ότι: «Για τον συντονισμό της διδασκαλίας και της έρευνας μέρους του γνωστικού αντικειμένου προγράμματος ή προγραμμάτων σπουδών που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο της επιστήμης, ο Οργανισμός του ιδρύματος μπορεί να προβλέπει τη σύσταση οργάνων, τις αρμοδιότητες και τη διαδικασία ορισμού τους», όμως η ασαφής διατύπωση αφήνει πλήθος αμφιβολιών.

Με την παρούσα μορφή του πάντως το σχέδιο νόμου καταργεί τα όργανα του Τομέα (Γενική Συνέλευση και Διευθυντή) και επομένως καταργούνται και οι αρμοδιότητες που είχαν ανατεθεί σε αυτά, όπως ιδίως η κατανομή των κονδυλίων του Τομέα στις διάφορες διδακτικές και ερευνητικές του δραστηριότητες, η κατανομή του διδακτικού έργου στα μέλη ΔΕΠ του Τομέα και η ανάθεση στα μέλη ΔΕΠ αυτοδύναμου διδακτικού έργου. Μέρος των αρμοδιοτήτων αυτών ανατίθεται, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 5 περ. γ' του προσχεδίου νόμου στη Συνέλευση του Προγράμματος Σπουδών, που αποτελεί περίπου το αντίστοιχο της σημερινής Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

Η οργανωτική αυτή ανατροπή παραβιάζει τη συνταγματική επιταγή της «πλήρους αυτοδιοίκησης» των ΑΕΙ στο επίπεδο των επιμέρους σχηματισμών του. Συγκεκριμένα, η ανάθεση διδασκαλίας μαθήματος αλλά και η εν γένει αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν στα πλαίσια μιας «ομάδας διδασκόντων» θα πρέπει, βάσει της αρχής της εγγύτητας που συνδέεται αναπόσπαστα με την αρχή της αυτοδιοίκησης, να επιλύονται σε διοικητικό επίπεδο που άπτεται άμεσα των ζητημάτων αυτών. Με τον τρόπο αυτό η εκπροσώπηση των εμπλεκομένων είναι άμεση και αποτελεσματική, ενώ σε αντίθετη περίπτωση ελλοχεύει ο κίνδυνος

αναποτελεσματικών επιλογών. Ως εκ τούτου και με το δεδομένο ότι ο νόμος δεν προβλέπει σχετικά, η μη ύπαρξη διοικητικής βαθμίδας σε επίπεδο ομάδας διδασκόντων με τις σχετικές αρμοδιότητες έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της αυτοδιοίκησης ενός ιδρύματος, η οποία βεβαίως δεν αφορά μόνο το ίδρυμα το σύνολό του, αλλά αφορά κάθε επίπεδο οργάνωσης εντός του, όπως τις Σχολές, τα Τμήματα και τους Τομείς.

Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να κριθεί ως αντίθετη στην αρχή της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ η πρόβλεψη ότι το πρόγραμμα σπουδών του κάθε Προγράμματος Σπουδών (εδώ με την έννοια του παλιού Τμήματος) εγκρίνεται με απόφαση της (διορισμένης) Κοσμητείας της Σχολής. Σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο, το πρόγραμμα σπουδών του εκάστοτε τμήματος εγκρίνεται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος (άρθρο 24 παρ. 6 του Ν. 1268/1982). Με τον τρόπο αυτό εξασφαλιζόταν η ρύθμιση των θεμάτων από το ίδιο το Τμήμα, το οποίο αποτελεί το βασικό κύτταρο της αυτοδιοίκησης με βάση το αντίστοιχο επιστημονικό εύρος. Κάθε άλλη ρύθμιση η οποία αναθέτει σε άλλα όργανα την αρμοδιότητα λήψης απόφασης δεν είναι συμβατή με την αρχή της αυτοδιοίκησης.

4. Ως προς την αξιολόγηση των καθηγητών

Στο άρθρο 18 του προσχεδίου νόμου, προβλέπεται η ανά πενταετία διαδικασία αξιολόγησης των αναπληρωτών καθηγητών με οκταετή προϋπηρεσία και των καθηγητών πρώτης βαθμίδας, ως προς το ερευνητικό, εκπαιδευτικό, διδακτικό και επιστημονικό τους έργο. Η αξιολόγηση ανατίθεται σε επιτροπή αποτελούμενη από καθηγητές πρώτης βαθμίδας άλλων πανεπιστημίων ημεδαπών ή αλλοδαπών. Σε περίπτωση εξαιρετικά αρνητικών αξιολογήσεων επέρχονται συνέπειες όπως η μη συμμετοχή σε επιτροπές επιλογής/εξέλιξης καθηγητών, απαγόρευση διδασκαλίας σε μεταπτυχιακά προγράμματα και επίβλεψη/εξέταση διδακτορικών διατριβών. Επίσης η επιτροπή αυτή έχει τη δυνατότητα συλλογής στοιχείων από την οποία να προκύπτει παραμέληση υπηρεσιακών καθηκόντων ή διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος και να ενημερώνει σχετικά τον Κοσμήτορα, ο οποίος με τη σειρά του ενημερώνει τον Πρύτανη για να κινήσει τη σχετική πειθαρχική διαδικασία.

Η αοριστία όμως της διάταξης αυτής έρχεται σε αντίθεση προς το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος και ειδικότερα προς την απορρέουσα από το άρθρο αυτό ελευθερία της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας, δηλαδή την ακαδημαϊκή

ελευθερία, η οποία συνδέεται άρρηκτα με την προσωπική ανεξαρτησία των καθηγητών, ως δημόσιων λειτουργών. Ελλείψει ρητών εγγυήσεων και περιορισμών, η αξιολόγηση μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε δίωξη ιδεολογικά ή επιστημονικά αντιφρονούντων, καθώς και σε υπέρμετρο περιορισμό ως προς την ακαδημαϊκή έκφραση μέσω της διδασκαλίας ή του επιστημονικού έργου. Η δε ανάθεση της λεπτομερέστερης ρύθμισης του μείζονος σημασίας ζητήματος αυτού στο κάθε ίδρυμα προσκρούει στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, δεδομένου ότι πρόκειται για τον πυρήνα του δικαιώματος της ακαδημαϊκής ελευθερίας και όχι για ειδικότερο, τεχνικό ή λεπτομερειακό θέμα.

Εξάλλου, η ανάθεση οιονεί πειθαρχικών εξουσιών στις επιτροπές αυτές προσκρούει ευθέως στο άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος, επιβάλλοντας στα μέλη του ιδρύματος έναν έξωθεν έλεγχο πειθαρχικής υφής με άμεσες έννομες συνέπειες, τον οποίο μόνο το ίδιο το ίδρυμα στα πλαίσια της αυτοδιοίκησής του δικαιούται να διεξάγει, σε οποιοδήποτε στάδιο.

5. Ως προς την εκλογή-εξέλιξη των καθηγητών:

Αναφέρεται στο άρθρο 25 παρ. 4 του προσχεδίου νόμου ότι προκειμένου να εκλεγεί καθηγητής οποιασδήποτε βαθμίδας πρέπει απαραίτητως να έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον έναν από τους τρεις κύκλους σπουδών εκτός του ιδρύματος στο οποίο επιθυμεί να εκλεγεί, εκτός αν έχει υπηρετήσει για μία τουλάχιστον πενταετία σε άλλο Α.Ε.Ι. ή ερευνητικό κέντρο της ημεδαπής ή αλλοδαπής. Αναφέρεται επίσης ότι δεν επιτρέπεται η εκλογή σε θέση καθηγητή στο ίδρυμα όπου έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα πριν την πάροδο πέντε τουλάχιστον ετών.

Οι περιορισμοί αυτοί είναι αντίθετοι στις αρχές της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 παρ. 1 Συντάγματος), της αξιοκρατίας και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1) αλλά και της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος). Πράγματι, εισάγεται μία διάκριση με υπέρμετρο βάρος για εκείνους που επέλεξαν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους στο ίδιο ίδρυμα, ή να λάβουν το διδακτορικό τους δίπλωμα σε αυτό. Τούτη δε η διάκριση εισάγεται προδήλως υπονοώντας ότι όποιος φοιτά σε ορισμένο ίδρυμα αναπτύσσει και ευεπίφορες στη διαφθορά προσωπικές σχέσεις. Τούτο όμως αποτελεί ένα δεδομένο που απαραδέκτως γενικεύεται,

αγνοώντας την κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και προκαλώντας ιδιαιζόντως βαριές συνέπειες για συγκεκριμένες κατηγορίες υποψηφίων.

6. Ως προς την παύση δωρεάν διανομής συγγραμμάτων:

Το κατ' άρθρο 16 παρ. 4 δικαίωμα της δωρεάν παιδείας σημαίνει, εκτός από τη μη καταβολή διδάκτρων, και τη δωρεάν παροχή του ελάχιστου αριθμού των στοιχειωδώς απαραίτητων, για την αποτελεσματική συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία, διδακτικών μέσων. Τούτο βέβαια δεν σημαίνει ότι το Σύνταγμα επιτάσσει τη δωρεάν διανομή βιβλίων, αλλά ότι, σε περίπτωση ολικής ή μερικής κατάργησής του, το σύστημα αυτό οφείλει να αντικατασταθεί από άλλο ισοδύναμου αποτελέσματος π.χ. η δημιουργία βιβλιοθηκών με επαρκή αριθμό βιβλίων και χώρους, καθώς και με συνεχή δυνατότητα πρόσβασης των φοιτητών σε αυτές.

Εν προκειμένω, με το άρθρο 37 παρ. 2 του προσχεδίου νόμου προβλέπεται η κατάργηση της διανομής διδακτικών συγγραμμάτων στους φοιτητές με δαπάνες του Δημοσίου. Εντούτοις, η κατά την παράγραφο 9 του ίδιου άρθρου πρόβλεψη περί ενίσχυσης των βιβλιοθηκών των ιδρυμάτων με τον απαραίτητο αριθμό έντυπων ή ηλεκτρονικών συγγραμμάτων ώστε να καλύπτονται οι εκπαιδευτικές ανάγκες των ιδρυμάτων, καθώς και η συνακόλουθη εξουσιοδότηση προς τους Υπουργούς Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και Οικονομικών για τον καθορισμό του αριθμού, της διαδικασίας παραχώρησης των ανωτέρω διδακτικών συγγραμμάτων κλπ. είναι προδήλως ανεπαρκής ως αντικατάσταση ισοδύναμου αποτελέσματος με τη δωρεάν διανομή βιβλίων. Με το περιεχόμενο αυτό επομένως, το οποίο είναι ασαφές λόγω γενικότητας της διατύπωσης, δεν καλύπτεται το αίτημα για δωρεάν παιδεία.

Εξάλλου, στο άρθρο 37 παρ. 2 του προσχεδίου νόμου προβλέπεται «*η υποχρέωση ανάρτησης στο διαδίκτυο της αναλυτικής ύλης των παραδόσεων/σημειώσεων των μαθημάτων που διδάσκουν οι καθηγητές όλων των βαθμίδων*». Στο βαθμό που με τη διάταξη αυτή υπονοείται η εκ μέρους των καθηγητών υποχρέωση δωρεάν ανάρτησης συγγραμμάτων, ανακύπτει ζήτημα παραβίασης των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Ειδικότερα η πνευματική ιδιοκτησία εμπίπτει στην έννοια της ιδιοκτησίας η προστασία της οποίας κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 παρ. 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ. Κ. Χρυσόγονου Ατομικά

και Κοινωνικά Δικαιώματα, 3^η εκδ. 2006, σελ. 371, 373). Η ως άνω σύμβαση, μετά την κύρωσή της με το ν.δ. 53/1974, έχει σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος υπερνομοθετική ισχύ και ως εκ τούτου υπερισχύει έναντι των κοινών νόμων.

7. Ως προς την διαχείριση των πόρων των ΑΕΙ

Με την υπουργική απόφαση ΚΑ 679/1996 προβλέφθηκε το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας, του οποίου όργανο αποτελεί η Επιτροπή Διαχείρισης του Ειδικού Λογαριασμού. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της εν λόγω υπουργικής απόφασης οι λογαριασμοί αυτοί συνίστανται σε καθένα από τα ΑΕΙ, η διοίκηση και η διαχείρισή τους πραγματοποιείται από τα όργανά του και είναι ανεξάρτητη από τη διοίκηση και διαχείριση των ΑΕΙ. Εντούτοις η τελευταία παρακολουθεί και ελέγχει τη λειτουργία και τα πεπραγμένα του Ειδικού Λογαριασμού. Η επιτροπή απαρτίζεται από εκπροσώπους όλων των Τμημάτων του ΑΕΙ (βαθμίδα καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή) και έναν εκ των Αντιπρυτάνεών του.

Με το άρθρο 58 παρ. 2 του προσχεδίου νόμου προβλέπεται η ίδρυση νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, με τη μορφή ανώνυμης εταιρίας, με μία μόνο μη μεταβιβάσιμη μετοχή που ανήκει στο οικείο Α.Ε.Ι. Σκοπός του θα είναι η αξιοποίηση και διαχείριση μέρους ή του συνόλου οικονομικών πόρων, πλην των πόρων που προέρχονται από τον τακτικό προϋπολογισμό και το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων. Το ν.π.ι.δ. λειτουργεί υπό την ευθύνη και τον έλεγχο του οικείου Α.Ε.Ι. και του έχουν ανατεθεί πλήθος αρμοδιοτήτων, μέρος των οποίων είναι και οι ανατεθειμένες σήμερα στην Επιτροπή Διαχείρισης του Ειδικού Λογαριασμού.

Το ν.π.ι.δ. διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο, αποτελούμενο από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τον διευθύνοντα σύμβουλο και άλλα τέσσερα μέλη. Ο Πρόεδρος του δ.σ. ορίζεται με απόφαση του Συμβουλίου του ιδρύματος. Ο διευθύνων σύμβουλος δεν μπορεί να είναι καθηγητής Α.Ε.Ι., ενώ εκ των τεσσάρων μελών του δ.σ. του ν.π.ι.δ., τρία είναι υποχρεωτικά καθηγητές πρώτης βαθμίδας του ιδρύματος πλήρους και αποκλειστικής ή πλήρους απασχόλησης και εκλέγονται από το Συμβούλιο του ιδρύματος.

Ωστόσο το Συμβούλιο του ιδρύματος, όπως προαναφέρθηκε, δεν μπορεί να θεωρηθεί όργανο το οποίο συγκροτήθηκε και λειτουργεί σύμφωνα προς τις αρχές της

αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ. Ως εκ τούτου η ετεροδιοίκηση που ασκεί θίγει άμεσα και την διαδικασία επιλογής μελών για το διοικητικό συμβούλιο του ν.π.ι.δ. που θα διοικεί την ανώνυμη εταιρία, καθώς και τον έλεγχό του.

8. Ως προς την έλλειψη μεταβατικών ρυθμίσεων

Ερωτηματικά εγείρει η ανυπαρξία μεταβατικών ρυθμίσεων ή ρυθμίσεων σχετικών με την έναρξη εφαρμογής του νόμου, όταν ψηφιστεί. Ενδεικτικά αναφέρεται η έλλειψη ρυθμίσεων ως προς τους υπηρετούντες λέκτορες, η βαθμίδα των οποίων προβλέπεται να καταργηθεί, ως προς τους εκλεγμένους αλλά μη διορισμένους λέκτορες, ως προς τους υποψηφίους που η κρίση τους για εκλογή ή εξέλιξη βρίσκεται σε εκκρεμότητα και οι ίδιοι έχουν ολοκληρώσει και τους τρεις κύκλους σπουδών τους στο οικείο ΑΕΙ.

Για όλα αυτά τα θέματα είναι απολύτως απαραίτητο να υπάρξουν μεταβατικές ρυθμίσεις, σύμφωνα και με την συναγόμενη από το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Σε αντίθετη περίπτωση θα ανακύψουν περαιτέρω ζητήματα αντισυνταγματικότητας.

Εν κατακλείδι, πέρα από τα επιμέρους ζητήματα, η όλη λογική του προσχεδίου κατατείνει στην παρεμβολή περαιτέρω προσκομμάτων στην έρευνα και στον μονόπλευρο περιορισμό των ιδρυμάτων στη διδασκαλία, και μάλιστα ταχύρρυθμη. Πράγματι, το προσχέδιο κινείται στην κατεύθυνση της κατεδάφισης όσων ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών έχουν απομείνει στα «πανεπιστήμια», στην κατεύθυνση δηλαδή της πλήρους μετατροπής τους σε κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης. Πλήττεται έτσι η ακαδημαϊκή ελευθερία στον ίδιο τον πυρήνα της, που είναι η δημιουργική σύνθεση έρευνας και διδασκαλίας.

Επιφυλάσσομαι να επανέλθω εντός των επομένων εβδομάδων με αναλυτικότερη γνωμοδότησή μου για τα συνταγματικά ζητήματα που προκύπτουν από το προσχέδιο.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση

Κώστας Χ. Χρυσόγονος